

Mat på sjukhus

Tydligt i teorin, problematiskt i praktiken?

KAISA BJURESÄTER

SJUKSKÖTERSKA, FILOSOFIE DOKTOR,
UNIVERSITETSLEKTOR
KARLSTADS UNIVERSITET

Styrdokument

➤ Näring för god vård och omsorg
en vägledning för att förebygga
och behandla undernäring;
Socialstyrelsen (2011)

• Delen om grundkostor har utgått
och ersätts av Livsmedelsverkets
rekommendationer om
*Näringsriktiga måltider inom vård
och omsorg* (2017)

KAISA BJURESÄTER 2017-11-28

➤ Förebyggande av och behandling
vid undernäring; Socialstyrelsen
(2014)

➤ Socialstyrelsens föreskrifter och
allmänna råd om ledningssystem
för systematiskt kvalitetsarbete;
Socialstyrelsen (2011)

KAISA BJURESÄTER 2017-11-28

KAISA BJURESÄTER 2017-11-28

Inga problem då?

KASIA BJURISÄTER 2017-11-28

Undernäring på sjukhus

Ett vanligt problem!

25 svenska studier som omfattade mer än 5000 patienter visade 2011 att 28 procent är undernärda, alltså mer än var fjärde patient.

Konsekvenserna är

- minskad livskvalitet, minskat välbefinnande
- försämrad funktionsförmåga
- ökad risk för annan sjuklighet och död
- kostnader för samhället

...och är fortfarande ett problem

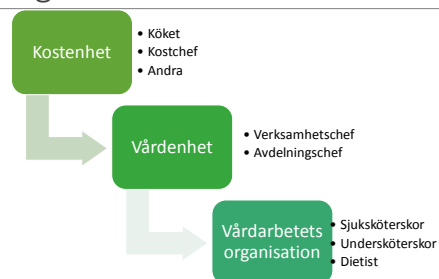
"The prevalence of disease-related malnutrition in Western European hospitals is estimated to be about 30%"

244 studier, totalt 28 600 patienter

Feinberg J, Nielsen E, Korang S, Halberg Engell K, Nielsen M, Zhang K, Didriksen M, Lund L, Lindahl N, Hallum S, Liang N, Xiong W, Yang X, Brunggaard P, Garlound A, Safi S, Lindschou J, Kondrup J, Gluud C, Jakobsen J. **Nutrition support in hospitalised adults at nutritional risk.** *Cochrane Database Syst Rev.* (2017) May 19;5:CD011598.

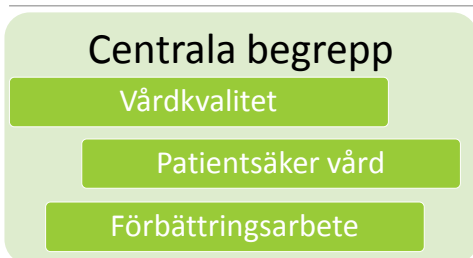
KASIA BJURISÄTER 2017-11-28

Kvalitet och säkerhet hela vägen

KASIA BJURISÄTER 2017-11-28

Vad är vad?

KAISA BJURISÄTER 2017-11-28

En ständig utveckling?

KAISA BJURISÄTER 2017-11-28

Evidensbaserat förbättringsarbete

Leach MJ. Evidence-based practice: A framework for clinical practice and research design. *International Journal of Nursing Practice* (2006) 12: 248–251

Elsborg Foss, J., Kvigne, K., Wilde Larsson, B. & Athlin, E. A model (CMBP) for collaboration between university college and nursing practice to promote research utilization in students' clinical placements: A pilot study. *Nurse Education in Practice* (2014) 14: 396-402

KAISA BJURISÄTER 2017-11-28

Process för att arbeta evidensbaserat

- 1) Identifiera ett problemområde/ett förbättringsområde
- 2) Söka efter evidens – VAD är bästa tillgängliga sätt?
- 3) Granska litteraturen
- 4) Planera för implementering av förändringen
- 5) Utvärdera om förändringen har haft effekt

Elsborg Foss et al (2014)

KAISA BJURISÄTER 2017-11-28

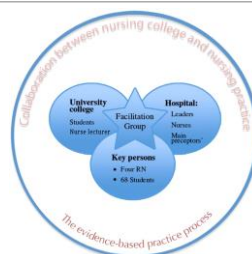
Vem är facilitatorn?

- En eldsjäl?
- Intresserad
- Våga kliva fram, våga ta ansvar
- Målinriktad
- Förmåga att inspirera andra
- Motivera kollegor
- Men behöver också mandat
- ...och chefens stöd och intresse!

Bjuresäter & Athlin (2016)

KASIA BJURESÄTER 2017-11-28

Vi vinner på samverkan!

Elsborg Foss et al (2014)

KASIA BJURESÄTER 2017-11-28

Vad ska maten från köket täcka?

Maten som levereras från köket täcker ca 70% av dagsbehovet
30-70 % av sjukhusmaten kastas, pga rutiner inte anpassade till patienternas behov av mat utan styrs av övriga rutiner på avd

• Allison 1999, Edwards & Nash 1997, Bond 1997, Kondrup et al, 1997, Kondrup et al 1998.

...och vad ska serveras på avdelningen?

Komplement till den lagade maten/mat som levereras från köket

- Mellanmål
- Kvällsmål
- Nattmål?

KASIA BJURESÄTER 2017-11-28

Peroncentrerad vård – även i köket?

- Distribution och servering av mat måste anpassas utifrån patientens behov och tillgänglighet
 - Sobotka, ed. "Basics in clinical nutrition" (2011)
- Fundera över; NÄR och HUR patienten vill ha/behöver ha sin mat?
- Tillgodoser vi individuella behov?
- Kan vi det? Är det ens rimligt?

KAISA BJURISÄTER 2017-11-28

Planera för goda måltider på vårdavdelningen

- Förebygg avbrott/störningar av måltiden!
 - Ronder, tid för röntgen/ undersökning/ sjukgymnastik etc.
- Planera för när personalen kan/bör hjälpa patienten
- Undvik krocker med personalens raster
- Anpassa menyn utifrån ålder, kulturell bakgrund samt diagnos
- Vad kan/får patienten äta?

Sobotka, ed. "Basics in clinical nutrition" (2011)

Mellanmål!

KAISA BJURISÄTER 2017-11-28

Förslag på mellanmål

Kaffe, te, mjölk, juice
 Smörgås, bulle, kaka
 Frukt
 Yoghurt, glass
 Kosttillägg (tex. näringsdryck)
 Kräm med grädde
 Fruktsallad med vispad grädde
 Bärsmoothie
 Choklad-, brylé-, karamellpudding
 Bärpaj med vaniljsås

Mellanmål forts.

Ostkaka/pannkaka med sylt och grädde

Ost och kex med oliver

Buljong med salta kex till

Avokado

Ägg med kaviarklick

Smörgås med ägg och ansjovis

En bit paj med sallad till

- Socialstyrelsen (2011) "Näring för god vård och omsorg"

Mellanmålsprojekt

- Särskild tilldelad uppgift för en personal
- Mellanmålsvagn, rullas in på rummet
- Kostregistrering

Kaloriintag ökade med
ca 300
kcal/dag/person

KASA BUREÅTER 2017-11-28

SKL Nationell satsning för ökad patientsäkerhet; Undernäring – åtgärder för att förebygga (2011)

- Mellanmål är viktigt!
- De patienter som riskerar att bli undernärda ska sedan utredas - hur allvarlig är risken och vilka är orsakerna bakom?
- Åtgärder, vetenskapligt belagda, ska planeras för förebygga och behandla undernäringen samt dokumenteras.
 - energi- och proteinrik kost,
 - mat med viss konsistens,
 - extra mellanmål som är energi- och näringsrika, näringsdrycker och andra kosttillsätt,
 - individuellt anpassade måltider och sondmatning när det behövs

SKL forts.

- Utbildning till personal om undernäring.
- Behandla sjukdom som kan medföra en risk för undernäring, som inflammationer och ätsvårigheter.
- Planera måltiderna i vården så att det finns mellanmål och att nattfastan inte blir längre än elva timmar.

Hur lång nattfasta
har era patienter?

KASA BUREÅTER 2017-11-28

Måltidsordning, förslag

Frukost	07.00- 08.30
Mellanmål	09.30- 10.30
Lunch	11.00- 13.00
Mellanmål	14.00- 15.00
Middag	17.00- 18.30
Kvällsmål	20.00- 21.00
Nattmål vid behov	

◦ Socialstyrelsen, 2011

KAISJA BJURESÄTER 2017-11-28

Måltidsordning på din enhet

- Kan vi ha en egen?
- När vill vi servera våra måltider?
- Vilka övriga rutiner på avdelningen styr/påverkar servering?
- Kan vi ha andra tider för servering än de befintliga?
- Hinder? Möjligheter?

Ingenting är omöjligt. Det omöjliga
tar bara lite längre tid.

CITATBURKEN.SE

KAISJA BJURESÄTER 2017-11-28

Tack!

Kaisa.bjuresater
@kau.se

